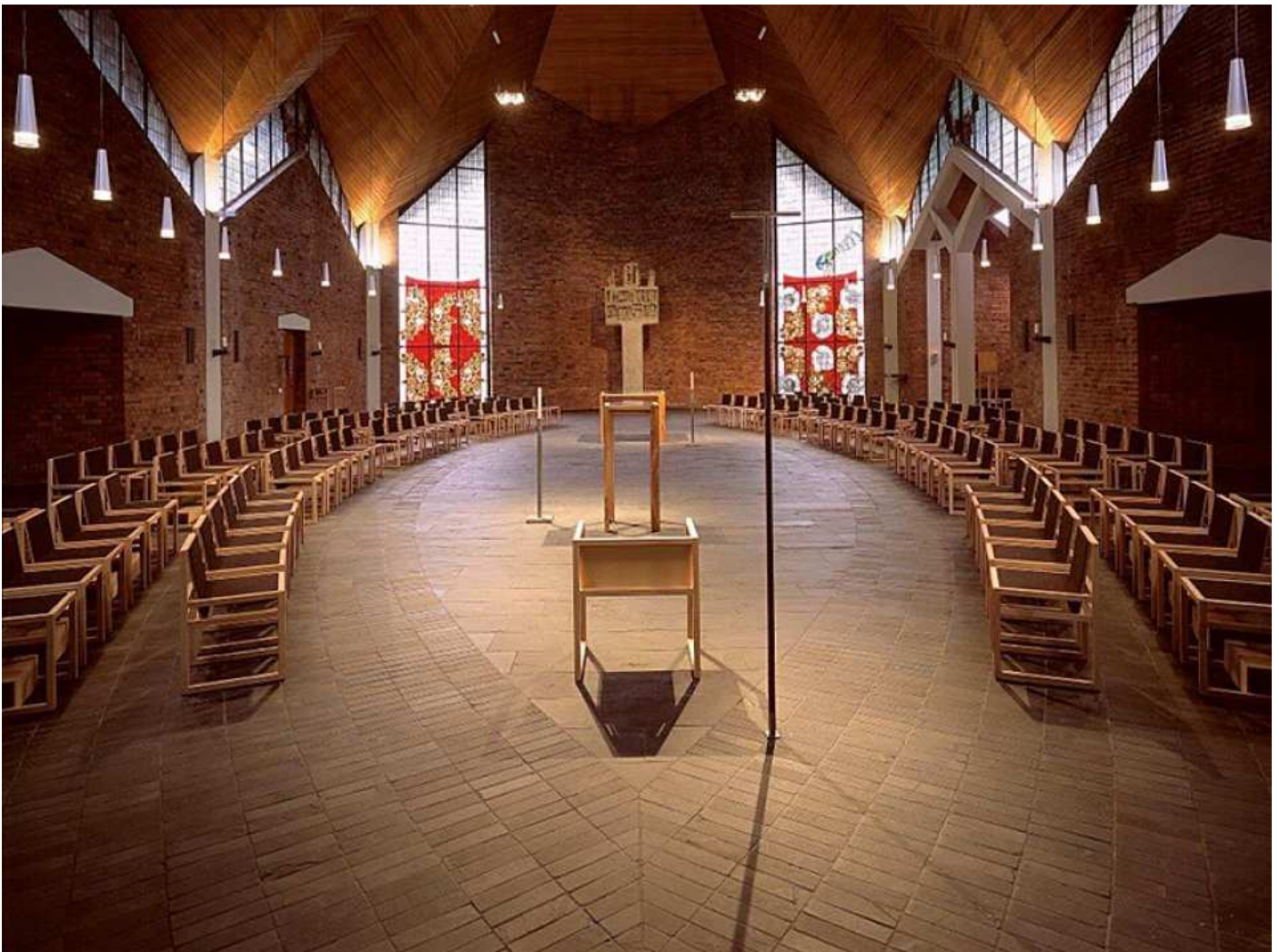

Církev je společenství

Rozhovor s Peterem Adolfem, který v letech 1980 až 2013 působil jako katolický kněz v různých farnostech v Bonnu, mimo jiné u sv. Františka. Při renovaci tamějšího kostela v devadesátých letech se zasadil o zřízení tzv. eucharistického prostoru.

Kostel sv. Františka na severu města (Bonner Nordstadt) byl postaven v roce 1960 podle plánů kolínských architektů Karla Banda a Wenera Fritzena. V odborných kruzích vzbudil tento kostel v posledních letech pozornost, protože jeho interiér byl na konci devadesátých let přetvořen do eucharistického prostoru. Věřící už nesedí v lavicích v řadách za sebou a nedívají se ve směru oltáře, ale shromažďují se kolem prázdného středu, ve tvaru elipsy, jejímiž ohnisky jsou oltář a ambon.

Časopis Monumente (redaktorka Julia Ricker): Až do konce osmdesátých let, tedy dlouho po liturgických reformách vatikánského koncilu, sloužil kněz u sv. Františka ještě stále zády k lidu. Proč se zprvu upustilo od zavedení slavení liturgie versus populum (proti/vůči/k lidu), tak jak to bylo provedeno ve většině farností v Německu?

Střešní konstrukce kostela sv. Františka v Bonu, postaveného v roce 1960, připomíná stan.

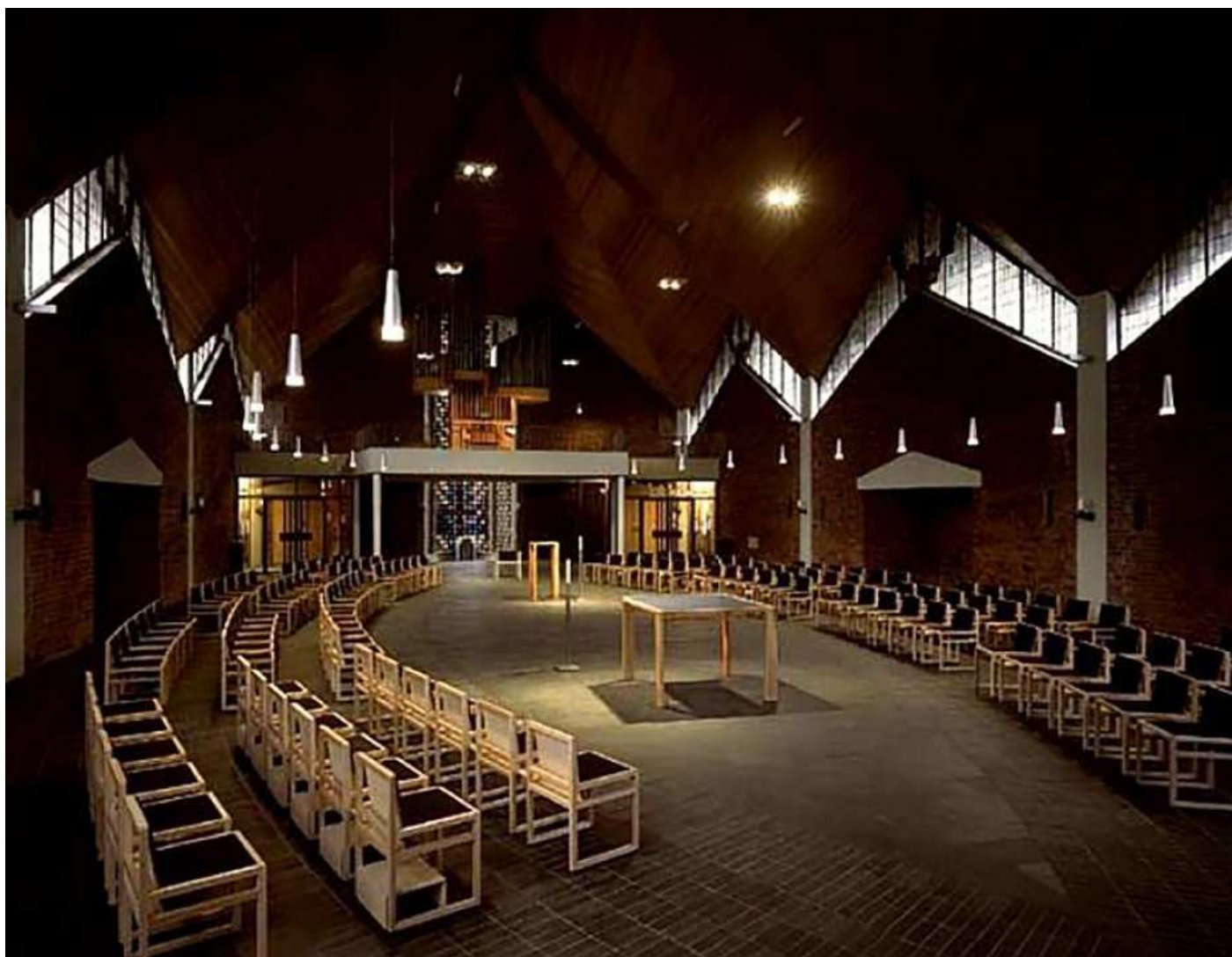
Farář Peter Adolf: Rozhodující pro zachování původní stavební podoby byla nejdříve snaha prvního faráře od sv. Františka slavit liturgii nadále tak, jak na to byl zvyklý od té doby, co se kostel vybudoval – tedy u hlavního oltáře a zády k lidu. Po jeho odchodu do důchodu byl postaven provizorní dřevěný oltář, který umožňoval slavení čelem k lidu, ale všem zúčastněným bylo jasné, že tento „lidový oltář“ se vůbec nehodí k ostatnímu vybavení kostela. Bylo to cizí těleso v kostelním prostoru, který se

opticky rozpadl do tří částí. To bylo způsobeno přítomností oltářní mřížky s klekátkem vpředu, masivními lavicemi a dominantním zábradlím u varhan vzadu. Kromě toho bylo pro důstojné slavení liturgie kolem oltáře málo místa.

Časopis Monumente: Jak pak došlo k novému uspořádání liturgického prostoru?

Farář Peter Adolf: V této situaci nám pomohl „zub času“. Podlaha v kostele začala prskat a o trhliny lidé zakopávali. Stáli jsme před rozhodnutím. Buď rozsáhlá oprava kostela, nebo jeho zavření. Blízko se nachází kostel Panny Marie. Dříve byl sv. František jejím filiálním kostelem. Farnost u sv. Františka byla v době rozhodování velmi početně oslabená, to byly okolnosti, které mluvily pro druhé řešení. Přesto se farní rada rozhodla jednomyslně pro opravu. Toto odhodlání bylo zažehnuto výrokem jednoho jejího člena: „Chceme postavit kostel pro naše děti a vnuky.“ To se také stalo mottem našeho snažení. Při hledání koncepce přestavby bylo přirozené se obrátit na profesora Alberta Gerharda, vedoucího katedry liturgiky na Fakultě katolické teologie Univerzity v Bonnu. Lidé zodpovědní za konečné rozhodnutí jeho podněty pro vytvoření eucharistického prostoru jednomyslně přijali. Architekt, profesor D. G. Baumewerd, který byl doporučen profesorem Albertem Gerhardem, proto neměl obtíže se svými návrhy. Před tím už postavil ve stejném stylu farní kostel sv. Kryštofa ve městě Westerland/Sylt.

Časopis Monumente: Jaké výhody má eucharistický prostor pro liturgii?

Prosté židle, které jsou uspořádány ve tvaru elipsy, vytvářejí eucharistický prostor.

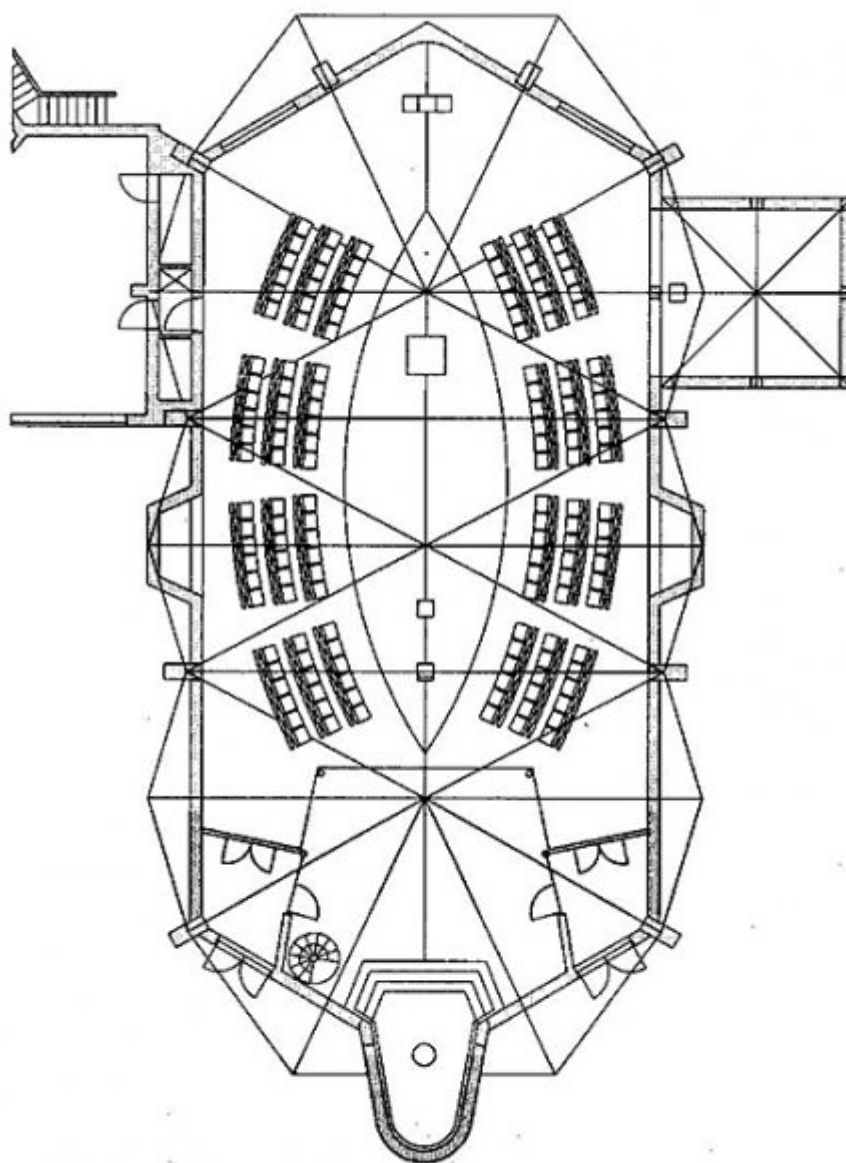
Farář Peter Adolf: Když bychom mluvili o výhodách a nevýhodách, pohybujeme se na úrovni „užitku“. To epochálně „nové“ při centrálním uspořádání eucharistického prostoru leží v jiné rovině. To, čeho má být církev podle poznatků Druhého vatikánského koncilu ve světě znamením a jak shromážděná obec věřících oslavuje svůj vztah s Bohem, to je zde architekturou nově pochopeno a uchopeno. V rámci rozhovoru se to dá sdělit jen v náznacích. Zde jen několik bodů.

– Církev se zde ukazuje jako otevřené společenství těch, kteří jsou shromážděni kolem jejího vnitřního středu: kolem Božího slova a kolem vzpomínky na životní dílo Ježíše Krista v oslavě jeho trvalé oběti, tedy v eucharistii, respektive při poslední večeři. Celá obec (farnost) provádí tuto liturgii v jednotě různých rolí, ne v rozdělení na slavicího kněze a přihlížející (popř. naslouchající) návštěvníky bohoslužby. Všichni stojí díky křtu společně na jedné úrovni (nejsou podle důležitosti symbolicky rozdělení výškou oltářních stupňů). V církvi jsou v duchovním smyslu a v biblickém pojetí všichni „chrámem Božím“, všichni jsou naplněni Duchem svatým, který ve všech působí.

– Otevřenost prostoru naznačuje, že obec neoslavuje sebe sama, ale je otevřena pro všechny, kteří hledají hloubku smyslu života a věnují se jiným lidem, provázení Ježíšovou solidaritou.

– Při tomto uspořádání se přítomní na sebe dívají tváří v tvář. Prázdný střed je jako ohnisko čočky, která soustřeďuje do jednoho místa sluneční paprsky. Symbolizuje zde tajemnou přítomnost vášnivé lásky Boha k lidem. Zde zažívá každý přítomný v pohledu ostatních, že je hoděn toho, aby na něho bylo patřeno, že má svou hodnotu a zasluhuje úctu.

Časopis Monumente: Myšlenka, že se účastníci bohoslužby shromažďují ve tvaru elipsy, působí velice moderně. Má toto uspořádání základ v nějakých historických vzorech? Např. v chórových lavicích klášterních kostelů?

St. Franziskus - Bonn
Werkgemeinschaft Prof. Baumewerd + Sieber

Kostela sv. Františka, půdorys s eliptickým eucharistickým prostorem

Farář Peter Adolf: Skutečně lze hledat vzory pro toto uspořádání v klášterních kostelích a prostorách, které sloužily ke vzdělávání a diskuzím. Ale mezi vzory patří i antické kostely. Co je na tom „moderního“, o tom by se dalo diskutovat. Snaha o modernitu není ovšem popudem k této úpravě. Ale tím lépe, když se dnešní lidé cítí takovým uspořádáním osloveni.

Časopis Monumente: Slovo *communio* (v němčině *Kommunion* znamená *přijímání*) v sobě zahrnuje pojem společenství. Má takové uspořádání kostelního prostoru skutečně vliv na prožívání společenství nebo všeobecně na život farnosti?

Farář Peter Adolf: Zcela určitě je v takovém prostoru liturgie prožívána jinak než tam, kde lidé vidí před sebou jen záda ostatních. Jako celebrant jsem již zažil kupř. spontánní reakce na kázání od přítomných, kteří se podíleli na slavení liturgie. Nepůsobilo to ani trapně, ani rušivě. Také jsou zde možné a vítané spontánní přímluvy. Centrální uspořádání je přímo založeno na komunikaci, verbální i nonverbální. Kdo se na to spolehne, začne trvale chápat a vnímat své křesťanství jinak než návštěvníci liturgické slavnosti, která se před nimi odehrává bez jejich účasti. To se ukazuje i u přijímání. Zde, u sv. Františka, stojí přijímající společně v elipse a pojídají hostii až ve chvíli, kdy ji dostali všichni.

Časopis Monumente: Byly nebo jsou také negativní ohlasy?

Farář Peter Adolf: Sv. František na první pohled nepatří mezi líbivé kostely. Rozpory a odmítání nového řešení, ty byly přímo naprogramovány. To platí ale i o obrazu církve, který byl vytvořen koncilem. A uspořádání kostela je jeho vyjádřením. Mnozí si museli zvykat na nepřítomnost obrazů. Byl potřebný čas k tomu, aby lidé nacházeli a oceňovali „nové obrazy“ – a to ve slavící obci, při různých svátcích a v mnohotvárných liturgických formách. Někdo postrádal „místo za sloupem“. Ne každému se líbilo přemístění svatostánku s Nejsvětější Svátostí do boční kaple, ačkoliv to takto již celá desetiletí liturgické předpisy umožňují.

Časopis Monumente: Sv. František je i kostelem Pastoračního střediska mládeže v Bonnu. Oslovuje eucharistický prostor především mládež?

Farář Peter Adolf: K našemu velkému překvapení projeví mladí lidé pod 20 let nejdříve velké nepochopení tohoto uspořádání. Obraz tradičního kostela byl pro ně tak nezpochybnitelnou samozřejmostí, že mnozí reagovali rozzlobeně. To se změnilo ve chvíli, kdy se mohli stát sami účastníky slavení liturgie a ponořili se do dynamiky tohoto prostoru.

Dnes se to trochu změnilo. Kromě toho prostor umožňuje i různé dočasné změny. Když je při slavení liturgie přítomen sbor nebo nějaká hudební skupina, rychle „přeskočí jiskra“. Přesto je třeba i dnes ještě stále vedení, aby mohly být odhalovány poklady a šance takového prostorového uspořádání.

Časopis Monumente: Děkujeme za rozhovor.

Převzato z:

<https://www.monumente-online.de/de/ausgaben/2014/6/kirche-ist-gemeinschaft.php#.WnXn4-ciFaS>